

"Derece-i şuhud, derece-i iman-ı bilgaybdan çok aşağıdır." Gayba iman daha sağlam ve üstün iken, Hz. İbrahim'in diriliş hakkındaki isteği nasıl değerlendirilebilir?

Üstad Hazretleri şuhudî imanı iki kısma ayırıyor.

Birincisi: Tarikat berzahına girerek, kalp ayağı ile seyrü süluk neticesinde elde edilen şuhudî iman mertebesidir. Üstad bu mertebeyi şu şekil tarif ediyor:

"HÂTİME: Şu meseleden anlaşılıyor ki, derece-i şuhud, derece-i iman-ı bilgaybdan çok aşağıdır. Yani, yalnız şuhuduna istinad eden bir kısım ehl-i velayetin ihatasız keşfiyatı, veraset-i nübüvvet ehli olan asfiya ve muhakkikin, şuhuda değil, Kur'ân'a ve vahye, gaybî fakat daha safi, ihatalı, doğru hakaik-i imaniyelerine dair ahkamlarına yetişmez."

"Demek, bütün ahval ve keşfiyatın ve ezvak ve müşahedatın mizanı, Kitap ve sünnettir. Ve mihenkleri, Kitap ve sünnetin desâtir-i kudsiyeleri ve asfiya-i muhakkikin kavanin-i hadsiyeleridir."(1)

Diğer şuhudî iman mertebesi ise; veraseti nübüvvet mesleği içinde aynelyakin bir tarz ile imanın en yüksek ve en kuvvetli bir mertebesidir. Bu şuhudî mertebede vahiyden gelen bir hususiyet ile iman gayet derecede ihatalı ve safidir. Yanlış ve yanlışlık yoktur. İman edilen şey, ihata ile idrak olunur.

Şuhud; gözle görmek mânasında değil, tasavvuf mesleğine ait hususi bir ıstılahtır. Gayba iman meselesinin şuhudla kıyaslanması da iki meslek arasındaki farka işaret etmek içindir. Gayba iman etme hususunda da müşahede makamları olabilir.

Ama tasavvuf süluku ile elde edilen şuhudda ise ihata ve safilik tam manası ile olmadığından, yanlış tabir ve teviller olabilir. Onun için tasavvufta çok büyük evliyalar veraset-i nübüvvette giden küçük evliyalara yetişemiyor.

Bu nübüvvet mesleğinde de iman edilen şeylerin görülmesi ve şuhudu vardır, ama tasavvuf ehlinin dar ve ihatasız şuhudu gibi değildir. Yoksa şuhudu iki şubeye ayırmadan, genel olarak **"gayba iman, şuhuddan efdaldir"** dersek, o zaman Hazret-i Peygamber (asm)'in de mi'racta şuhudun şahikasına çıkan iman mertebesinin gaybe iman mertebesinden aşağıda dememiz icab eder ki, butlanı

zahirdir.

Burada **gayba iman** demek, aynelyakin ve hakkelyakin meratibinin dışında ilmelyakine mahsus bir mertebe demek değildir. Kıyaslanan tasavvuf mesleği ile veraset-i nübüvvet mesleğindeki mertebelerdir. **Veraset-i nübüvvetin ilmelyakin mertebesi, tasavvufun şuhudundan daha üstündür.**

Bu iki nokta anlaşıldıktan sonra ayeti hatırlayıp devam edelim:

"İbrâhim 'Rabbim! Ölülerini nasıl diriltiyorsun, bana göster!' deyince, Rabbi 'Yoksa inanmıyor musun?' demişti. O 'Hayır inanıyorum, fakat kalbim tam kanaat getirsin diye.' cevabını verdi..." (Bakara, 2/260)

Hız. İbrahim (as)'ın haşre dair bir numune istemesi ve onunla kalbinin mutmain olması meselesi, ikinci şuhudî iman mertebesi dairesine girer. Yani Hız. İbrahim (a.s)'ın talebi, dar ve ihatasız bir şuhud değil, geniş ve parlak bir şuhud mertebesidir. İmanın mertebelerinde bir kayıt, bir sınır olmadığı için, nebilerde de sürekli bir terakki mânası vardır. Hız. İbrahim (as)'ın bu talebi o parlak makamından daha üst bir makama çıkmaktır.

1) bk. [Mektubat, On Sekizinci Mektup.](#)